

Prietenia dintre doi bărbați, Batiște Condor și Panait Vizanti e tulburată de apariția unei tinere care, stranie coincidență, seamănă dureros de bine cu o suedeză plecată dintre cei vii, dar prezentă în amintirile personajelor amintite. Totul începe într-o frumoasă zi, *„În vântul de primăvară, de primăvară crudă, tânără, arzător verde, haina femeilor nu mai era veșmânt care acoperă și ascunde, ci flacăra, răsucire, tresăltare nervoasă, unduire, spirală dezlănțuită”*

O frumoasă fată, săracă,

„Era atât de lihnită de foame, încât primăvara i se legăna în ochi ca o corabie.”

Fata vrea să se sinucidă.

„Mor! Țasta e cuvântul vieții mele. [...] Gândit, din bătaia inimii până-n golul craniului, cuvântul negru era mai înalt decât plopii verzi ai primăverii.”

Totuși, ce nedrept ar fi fost să i se îndeplinească dorința:

„...era atâta dimineață în tinerețea ei și atâta miere în culoare, că ochiul care o cerceta nu putea ajunge până la foamea trupului și întunecata lene a sufletului.”

Scapă de puțin de sub roțile unei mașini. Proprietarul o ia în mașină. Între cei doi se poartă un dialog. La un moment dat, bărbatul

„Făcu o pauză interogativă, cu tâmpla înclinată, ca un violonist care și-a sunat o strună, meditându-i sunetul.”

Ionel Teodoreanu și superbe sale imagini...Fata din automobil

„...mirosea atât de intens a funză-n soare, că parcă se iveau salin, în spațiul vast strălucitor, mirosul ud al mărilor.”

Încet-încet, fata (căreia salvatorul ei îi pune numele Ingrid, deși numele real era Alba David) își dă seama că stă lângă un om bun.

„Fața lui Ingrid se acoperi de surâs, dar închise ochii, ca să nu vadă nimeni că-i vine să fie fericită.”

Ce frază interesantă a construit Teodoreanu aici! Superb!...Să nu îndrăznești să arăți că poți să fii fericit...Să nu speri că poți să fii fericit...

Salvatorul este comandorul Batiște Condor, un veteran combatant din primul război mondial. Privește cu cele mai cuminiți gânduri fata salvată de sub roțile mașinii sale.

„Era o cumpănă în el. Tinerețea ei era săracă în strai și luminoasă în obraz.”

Batiște o duce pe Ingrid la casa lui.

„Casa stătea într-o umbră dulce, cu ferestrele abia albind a primăvară.”

Acolo se dădeau multe chefuri cu vin de Urlați și cu vioara lui Bazarcă,

„prin arcușul căruia curgea tot vinul vechi de Urlați.[...] Cei de acolo [...] îl beau cu binișorul, rămânând pe gânduri, ca în muzici ascultate.”

Comandorul Batiște Condor și căpitanul Panait Vizanti, doi camarazi, doi foști colegi de clasă, uniți în dragostea lor pentru aceeași femeie, suedeza Sigrid, dispărută în condiții destul de

misterioase. Batiște vede asemănarea dintre Sigrid și Ingrid. Peste voința ei, dar neavând ce face (se afla în casa lui Batiște...), Ingrid e pusă să se îmbrace cu hainele defunctei Sigrid și să participe la cheful bărbatilor.

„Din ce în ce, moarta, de care n-o lega nicio amintire, devenea o apăsătoare prezență, aproape chinuitoare.”

Ingrid înțelege repede că Vizanti și Batiște

„nu erau legați de prietenie, ci de ură; că în ea o revedeau pe cealaltă și că din cauza aceleia se urau surd, fără ca vreodată să-și fi mărturisit pânda rănită.”

Spuneam că la chefurile organizate era nelipsit Bazarcă, împreună cu vioara lui. În romanul lui Ionel Teodoreanu omul și instrumentul său formează un tot comun, în care viul și neviul nu se pot deosebi sau despărți:

„Bazarcă se ivi încovoiat a cântec, cu capul înainte, bulbucat și hlizit. De o moale rotunjime, cu obraz de alună prăjită cu buze vinete, cu ochi ca de argint lunar și dinți ca vioriul oului răscopt, nu părea venit cu pasul omului, ci adus de vioară, din văzduhul cozilor de mături zburătoare și al murmurilor.”

Lăutarul era însoțit de instrumentiștii săi. Și aici am găsit un pasaj absolut excepțional:

„În urma lui, din umbră, zvoneau instrumentele încă neînfierbântate ale celor care-l secundau, scânteind muzical în așteptarea flăcărilor.”

Când începea să cânte,

„arcușul lui Bazarcă scutura stele de vară pe ape lungi, lungi cât o țară, din trecutul amintirilor și legendelor ei până-n inima omului de pe acolo.”

Ingrid își face apariția la cheful bărbaților, hotărâtă să nu rămână acolo,

„că stă a ducă, rumenă ca nourii amurgului, dar gata ca și aceia să se stingă.”

Revenind la dispăruta Sigrid, a fost „cucerirea” lui Vizanti asupra lui Batiște. Era fiica unui inginer suedez, care lucra în Ploiești la o societate petrolieră. Când au cunoscut-o,

„Vizanti era de zece ani invalid (glorios, dar invalid, cu glorie abstractă și invaliditate concretă), iar Batiște era în plină ascensiune aviatică.”

Chiar acum, scriind „în plină ascensiune aviatică”, mă gândesc la mai multe interpretări ale cuvintelor maestrului Teodoreanu. Nu e loc pentru toate, deși uneori mi-ar plăcea să fie...

Vizanti, chiar invalid, sau poate datorită acestui fapt, avea succes la femei, și profită din plin de acest lucru.

„Invaliditatea lui nu făcea decât să-l singularizeze, subliniindu-i prin contrast galopul vital”

Marele luptător Batiște, în fața suedezei era un timid.

„Vulturul avea în fața femeii somnul de catifea cu pâlpâit extatic al fluturelui de noapte. O adora în tăcere.”

Dar Batiște a fost iubit și admirat de Sigrid. Dacă ar fi știut,

„Ar fi fost de-ajuns pentru ca vara ploieșteană cu muștele ei să intre chiar în sufletul lui Vizanti.”

Panait își aduce aminte câteva versuri dintr-o poezie a lui Bacovia, reluate de Teodoreanu de câteva ori în romanul său, subliniind astfel, după părerea mea, incapacitatea omului de schimba

ceva în soarta lui...

”Și-nvinețit de gânduri cu fruntea în pământ,

Omul începuse să vorbească singur...”

...Și chiar așa se numește ultimul capitol din „Să vie Bazarcă!”:

„Omul începuse să vorbească singur...”

Un început de furtună descris de Ionel Teodoreanu, încă un prilej de a sublinia că acest scriitor este fabulos:

„lumina se învinețea la ferestre, ca ciupercile veninoase când îs rupte.[...] Ciolanele își aduceau aminte de reumatisme și răspândeau în om o tristețe a lor”

Batiște se întoarce de pe front, cu gândul

„să fie din nou o noapte în casa amintirii lui Sigrid, în triumghiul paradoxal: ea, el și Panait”

Dar viața îi dă mult mai mult: pe Alba David, căreia îi spune, în finalul romanului, care sunt cele trei taine ale bărbatului: dragostea, „Să vie Bazarcă” (adică mai mult decât „să vină lăutarii”) și războiul.

Poate că de multe ori și noi, cititorii, învinețiți de gânduri, stând cu fruntea în pământ, începem să vorbim singuri și să ne întrebăm care-i taina preferată? Nu știu de ce, dar bărbaii care-l citesc sau îl vor citi pe Teodoreanu vor spune: dragostea!

Cunoașteți ceva mai frumos?...

CARTE: „Să vie Bazarcă!” de Ionel Teodoreanu

Scris de Horia Picu

Duminică, 19 Ianuarie 2014 08:54 -
